

*Куницька М.С.,
аспірант кафедри маркшейдерії
Державного університету «Житомирська політехніка», м. Житомир*

ПРОБЛЕМА РАЦІОНАЛЬНОГО ВИКОРИСТАННЯ МІНЕРАЛЬНИХ РЕСУРСІВ НА ТЕРИТОРІЇ УКРАЇНИ

Наша держава з унікальною мінерально-сировинною базою, адже в її надрах виявлено понад 20 тис. родовищ і проявів з 117 видів мінеральної сировини, з яких 9225 родовищ (в т.ч. 1726 ділянок вод підземних питних та технічних, мінеральних) мають промислове значення і враховуються Державним балансом запасів корисних копалин. Промисловістю освоєно понад 3286 родовищ з 100 видів корисних копалин, що містять від 40 до 75% розвіданих запасів різноманітних корисних копалин. На базі цих родовищ діє понад дві тисячі гірничодобувних, збагачувальних і переробних підприємств. Слід відмітити, що в процесі діяльності людини збільшується використання природних компонентів, що призводить до скорочення запасів. Мінерально-сировинні ресурси є базисом соціально-економічного розвитку України. Вони, разом з виробничим, науково-технічним і кадровим потенціалом мінерально-сировинного комплексу є одним із головних факторів, які визначають економічний потенціал та геополітичну роль держави. Проте, країна вже перебуває на початку етапу виснаження надр. Високий ступінь геологічного вивчення території, виснаження якісних запасів основних видів мінеральної сировини, невелика ймовірність відкриття нових великих і навіть середніх за запасами родовищ зумовлює недоцільність вкладення занадто великих коштів у пошукові і геологорозвідувальні роботи. Пріоритетним стає технологічне переоснащення гірничодобувної і переробної галузей, зношеність основних фондів яких дуже велика. Водночас, в економіці країни мінерально-сировинний комплекс і безпосередньо пов'язана з ним чорна металургія є основними. Вичерпаність мінерально-сировинних ресурсів у будь-якій країні багато в чому залежить від рівня її економічного розвитку, історії, тривалості та інтенсивності використання надр, природних особливостей. Тому, дане питання досить актуальним зараз.

Для держав, що інтенсивно використовують мінерально-сировинні ресурси, умовно можна відокремити основні вимоги до здійснення охорони надр, це: забезпечення повного і комплексного геологічного вивчення надр, найповніше вилучення з надр і раціональне використання запасів як основних, так і супутніх корисних копалин, а також компонентів, що містяться в них та мають промислове значення, недопускання самовільного користування надрами. До розробки родовищ корисних копалин основною вимогою вважають, застосування найбільш раціональних і ефективних методів вилучення сировини з надр. Слід відмітити, що через не досить досконалі методи добування частина розвіданих запасів корисних копалин залишається на забоях та в кар'єрах, а боротьба за зменшення втрат є важливою ланкою охорони надр. Нераціональне видобування і використання мінеральних ресурсів спричиняє зростання витрат на усіх стадіях гірничого виробництва. Втрати корисних копалин за їхнього добування і первинної переробки в окремих випадках сягають 40–50%.

Зростання втрат корисних копалин, у свою чергу, зумовлює погіршення якості чи зменшення обсягів випуску концентратів збагачувальними підприємствами через зниження вмісту корисних компонентів у видобутій гірничій масі, скорочення запасів корисних копалин внаслідок їхнього швидкого вичерпання та ін. В свою чергу, оптимальне використання мінеральних ресурсів передбачає, з одного боку, найдетальніше вивчення родовищ на стадії розвідки, дорозвідки та експлуатації, вибір раціональних схем якомога повнішого вилучення корисних компонентів при видобуванні, збагаченні та переробці, з іншого боку – вимогу комплексності використання мінеральної сировини. Методи і засоби видобування корисних копалин, які застосовують у сучасних технологіях, (не вирішують питання їхнього повного вилучення з надр. Втрати, що виникають при цьому, інколи перевищують обсяги власне видобутку. Проблема комплексного використання мінеральних ресурсів має важливий соціально-економічний аспект. У відходах гірничих підприємств, металургійних, хімічних заводів, збагачувальних фабрик не тільки втрачаються тисячі, десятки тисяч тонн цінних для промисловості чи сільського господарства корисних копалин – ці відходи представляють собою реальну небезпеку постійного шкідливого впливу на довкілля – вилучають з обігу величезні площі родючих земель, забруднюють атмосферне повітря, водоносні горизонти, безпосередньо впливають на здоров'я людей. Нерозв'язаною є проблема геологічного вивчення і використання техногенних родовищ корисних копалин – які містять цінні корисні компоненти і мають промислове значення.

Враховуючи сучасну ситуацію в Україні, слід акцентувати увагу на вирішенні проблеми раціонального використання, яка потребує подальшого вдосконалення техніки і технології видобування,

переробки і споживання ресурсів за оптимального поєднання адміністративних, правових та екологічних заходів.